

Képzőművészeti Szemle

nyár, a kiállítások meddő ideje, a szokásos egy-két alkalmi kiállítással ez évben sem nyújtott semmit, kivéve az **Iparművészeti Társulat** bemutatóját a Technológián, amelyet a napokban nyitottak meg újra ugyanazzal az anyaggal az Iparművészeti Múzeumban. Sajnos, az alkalmazott művészet nem talál elég megértésre és támogatásra, pedig az itt egybegyűjtött iparművészeti tárgyak meggyőzhettek arról az egészséges, nemes főrekvésű, mindinkább erősödő esztétikai felfogásról, melyet komoly iparművészeink követnek. Még a közelmúltban is, túlnyomórésztben a népművészetből kiindulva, úgy vélték magyar iparművészetet csinálni legtöbben, hogy a népies díszítést alkalmazták munkáikra. Ez az eljárás éppúgy anakronizmus, mintha egy elmúlt stílust, mondjuk a XVI. Lajos korabelit, vagy empiret utánozták volna. Az iparművészetnek ma életigénylésből kell kiindulnia, ennek felesleges terhe a paraszti forma, vagy a műtűrke s amely — valljuk meg — a műtárgynak egyáltalán nem ad nemzeti karaktert, mint ahogy másutt a finom ízlésű Wiener Werkstätte, vagy a világhírű svéd iparművészet nemzeti jellegzetességét — már pedig ez minden apró tárgyán szembe-tűnő — sem a népművészetből vette. Az alkalmazott művészetnek a mi — s ezen van a hangsúly — életigénylésünket kell szolgálnia. Nem utánozhatja a primitív ember művészetét, mint ahogy nem ültetheti át, most már a mérleg másik oldalát is nézve, pl. a németek szükségletét szolgáló Wohnmaschine berendezését.

Döcögve indul az őszi szezon. A művészek reménnyel vegyes aggodalommal néznek a jövő elé s joggal elvárják, hogy igazságos és szigorú ítéllettel védjük meg a művészet, tehát a művészek és a közönség érdekeit a rossz és úgynevezett demi-caractère-vel szemben.

Az őszi kiállítások rendezésében az első — mert hiszen ebben csak nem maradhat le! — a **Nemzeti Szalon**. Hetvenkettedik csoportkiállítását telegrammstílusban intézhetjük el. Rossz volt, még pedig annyira rossz, hogy szót sem érdemel. Csak egy pillanatra állunk meg s csupán azért, hogy felemeljük tiltakozó szavunkat az ellen, hogy a Szalon a jövőben részünkre idegeneket importáljon, úgy amint azt ezen a kiállításon tette két osztrák grafikussal. A magyar művészet a Bécsből „vidékre“ való leruccanásokon régen túl van s csak akkor tartja jogosnak más nemzetiségű bemutatását, ha annak művészi értéke, jelentősége van. Ezek a bécsiek, akik itt kiállítottak és rontották eladásaikkal a magyar művészek helyzetét, nem első, de ötödrangú grafikusainkkal sem állnak egy sorban.

Erre a szerencsétlen kiállításra a Szalon ráduplázott Őszi tárlatával. Helységei zsúfolva képpel, szoborral, melyeket — nem tételezhetünk fel mást — valószínűleg zsűrítés nélkül hordtak egybe „akármilyen, csak minél többet“ jelszóval, hogy bevételüket az eladott ötpengős műtárosi cédulákkal szaporítsák. A festékekkel bepiszkított vásznak a belvárosi műkereskedő kirakatának nivóját, ahol a „valódi

kézzel festett olajfestmények már 12 pengős havi részletre is megvásárolhatók“, sem ütötte meg.

A **Modern Kiállítást Szervező Bizottság** a Tamás-galéria helyiségét felcserélte a Könyves Kálmánéval. Első idei szereplésük a magyar postimpreszionisták bemutatása. A naturalizmus utolsó láncszeme az impresszionizmus s ennek túlzóbb csoportja, a neoimpresszionizmus utáni magyar művészeti törekvéseket akarta felölelni ez a kiállítás. A törekvés nemes, az elgondolás érdekes, izgalmas is, csak a kivétel nem sikerült. Ugy, amint a műtárgyakat egymás mellé helyezték, nem egyéb, mint különböző értékű darabokból álló kollektív gyűjtemény. Nem reprezentálja a magyar postimpreszionizmust. A hiba kettős. Először felesleges volt egy sereg embert szerepeltetni, kinek nincs más érdeme, minthogy az impresszionizmust követő korban fest. Másodszer az irányzat kialakulását, a művészi gondolat kialakítóit több oldalról, hangsúlyozottabban kívántuk volna látni. Bernáth Aurél, Berény Róbert, Csók István, Egry József, Gulácsy Lajos, Kernstock Károly, Kmetty, Mednyánszky, Rippl-Rónai, Szőnyi éppúgy egy-egy képpel szerepelnek, mint a többi névfelenek. Ez azt a hitet keltheti, hogy a postimpreszionizmus kialakulásában egyforma szerepük van. Nem is szólva arról, hogy a névsor sem teljes, mert hiányzik Patkó Károly, Molnár C. Pál, Aba-Novák Vilmos stb. Ugyanez áll fenn a kiállító szobrászokra is; Medgyessy, Pátzai, Vilt-el nem teljes a lista. A kiállító oduszzerű helyiség, mesterséges világításával rossz.

Az **Ernst-múzeum** száztizenkilencedik csoportkiállítása a megszokott. Az első teremben, centenáriuma alkalmából Kazinczynak, a művészet nagy szerelmesének áldoztak, egy pár ismeretlen levelét és vagy tíz portréját mutatva be. A kiállítók közül *Pólya Iván* lány vonalú, gyengéd színezésű, halk szavú, finomságot illatozó képeivel emelkedett ki az ensembleből. *Hámor Ilona* nem tud szabadulni Laurencin és mesterei nyomasztó hatása alól. Ez az önállóság-nélküliség nem fog jóra vezetni. *Miháltz Pál* problémákat keres, melyeket már mások rég megoldottak. *Nagy Imre*, Szőnyi Aba-Novák, Patkó-utód. Vonalai darabosak, színezése zsiros, témája rusztikus. Fametszeteiben sok az erő, csakhogy linoleumszerűek. *Várkonyi Ferenc László* akvarelljei nem váltottak ki nagy emócióit. *Finta Gergely* szobrászata a rég divatjamúlt rodenizmus. A fiatal *Kész Kornis József* ötvösmunkái meggyőzően beszélnek tehetségéről s a nagy veszteségről, mely halálával a magyar ötvösművészetet érte.

Ez követte a százhuszadik csoportkiállítás, amely igazi eseménye a főváros művészi életének. *Istokovics Kálmán* eddig mint grafikus tette nevét ismertté s most mint festő keltett kellemes meglepetést. A művész, mint a római Magyar Akadémia ösztöndíjasa, tanulmányi ideje alatt vált a színek álmodozójává s teremti meg külön úton járó, epikus, színes világát. Istokovics festőművészete tartalmi magból indul ki, mindent ennek rendel alá, minden eszközt ezt szolgálja. Gondolatai a fantasztikus mesevilágtól a megrázó tragédiáig keresik csapongva a festői eszközökkel való kifejezhetőség lehetőségeit. A tárgy szeretete, elmélyülés, merészség, az ellentétek gondolati és formai kiaknázása, monumentalitás jellemzik képeit. Az „Álom“ légvárát ragyogó topázból építi. Tripoliszi képein a fátyolos, rejtelmes ezeregyéjszakát varázsolja elénk. Ecce homo-ját vérrel festi stb. Minden festménye arról győz meg bennünket, hogy a magyar művészetnek lelkiekben gazdag egyénisége bontakozik ki most előttünk. A kiállítás másik nagy attrakciója *Ferenci Noémi*, aki halhatatlan apja zsenialitását örökölte,

immár harmadszor kelt, európai mértékkel mérve is, csodálatot, meglepetést pompás produkcióival. Gobelinjei s az ezekhez készített tanulmányok kompozíciója, rajza, színezése, valamint technikája a legkiválóbbak közé emelik ezt az istenadta tehetséggel megáldott iparművészt. Munkáit a régebbiekhez viszonyítva, felfogása tisztultabb, egyszerűbb, rajza nyugodtabb, konvenciótól teljesen felszabadult s mindinkább érvényre juttatja naív, áhítatos, gyermektisztaságot kifejező egyéniségét. *Péri László* még forrongó lélek, sokszor a brutalitásig vad, néha nyers, de plasztikai proplémát kereső és megoldó, izzigvérig szobrász. *Lehel Mária* festő újabb munkái, az egy év előttiéhez hasonlítva, fejlődést nem mutatnak. Dekoratív, sablonos formalizmusa mindinkább arról győz meg bennünket, hogy aggyal és nem lélekkel dolgozik. A kiállítás leggyengébb embere *Herman Lipot*, akinek vergődése, tehetetlensége olajképein szánalmas. Egyik-másik erősen obscén firkatúrája papírra sem méltó.

Jajczay János